

je pripisal še dan in kraj te vizije: Zagreb, 14. maja 1897. — To je dekadenci. Čas in kraj vplivata na živce.

Pa priznati moram, da se dekadenti navadno ne sučejo v tako nizkih tvarinah. Ker jim je jedini namen, ponašati se s silo svoje čutnosti, zato rabijo vse, kar more pretresti človeško dušo. Pri tem rabijo radi verske pojme, ki imajo pa v ustih dekadenta seveda drugačen pomen nego navadno. Zlasti je pri dekadentih v navadi, da se redno spominjajo smrti. Skoro pri vsaki dekadenci zbirki stojita v ozadju naga čutnost in poleg nje — smrt. Dušeslovec se pač ne more čuditi, če pohotnež v svojih orgijah obledi in se strese in blazno govori o smrti. Egor poje v „Molitvi samotarja.“¹⁾

Filozofi smrti in Smrt,
Groza in Molitev:
ti pojmi tako blizu blaznosti plešejo!

Ah, jaz sem pozabil, Vi ste že odšli, moji bratje;
a kaj se je zgodilo v moji črni samoti?

¹⁾ A. Egor. Pomsta neznámé Viny. 31.

niti Filozofi smrti, niti Smrt,
niti Groza ... niti Vi ...!
— — — Morda Molitev ...?!

O Bog!

Celo moje življenje je velik krik k Tebi!
... In plakanje? In ihtenje! — Vse le k Tebi!

... Ne poznam ničesar okoli ...
... tema in črne, obupane povzdignjene roke ...

O Bog! Sprejmi blaznost stvora,
ki je ustvarjen po Tvoji volji, dokler živi!
Življenje kriči! Molitev kriči!! Umiranje kriči...
in Ti, Bog, nad menoj s srcem kamenitim.

Tvoj nevredni sluga se je vrnil s prošnjami k
Tebi!

Ti ne slišiš ... Jaz se zvijam, Bog!
Že ne morem plakati, že ne morem ihteti,
moja duša je umrla ...
ali živci in mozeg in telo,
to proketo telo za Teboj z zadnjimi močmi
kriči ...

— — — — —
— — Skale niso ganile z jednim zrnom peska,
Morje brez Vetrov ni pognalo vala!!
Nemoteno tiho ... Nebo ravnodušno tiho!
... Le redki smeh iz dalje slišim ...

Tako vsaj Skala biti, tako vsaj Morje!!

(Konec.)

Književnost.

Slovenska književnost.

Oton Zupančič. *Čaša opojnosti*. Založil L. Schwentner. Ljubljana 1899. Tiskala Narodna tiskarna. 8°. Str. 110. Cena 1 gld. — Pesmicam svojim „Na pot“ in kritikom v pozdrav govori pesnik tako-le:

Oj pesmice, ve ubožice,
ki morate zdaj med svet,
da trgali bodo vas kritiki!

Veste — kritiki — to so hudi možje!
Oni imajo sive glavé,
oni imajo nazore!

Ej, pesmice, ej,
ve hčerke trenutka,
utrinki plamena večnega —
kedo vas spozna, kedo vas prizna?

A jaz bom honorar pobral
in kupil si bodem tobaka,
nabasal si bodem pipico
in pušil in zlagal pesmice
bom druge ...

G. Miljutin Zarnik pa napoveduje¹⁾ še to-le: „Seveda se bodo naši ljubi banavzi — „der Bildungspöbel“ — kateri so pri nas kakor drugod številoma močnejši del srednjega stanu, zvijali v krčih borniranosti, misleč, da so umetniško ogorčeni. — Da bode duhovska stranka kakor tiger švignila po mojem ljubem pesniku, to se razume. Klerikalizem, če je dosleden, ubija umetnost sploh. In „naši“ so dosledni.“ In g. dr. I. Robida méni: „Mladi mož si gotovo ne bi nikdar mislil, kako malo razuma bode imelo širše občinstvo zanje (pesmi), kako naivno se bodo tu in tam sodili njegovi proizvodi.“

Tako porablajo nekateri ljubitelji našega naroda celó umetne proizvode v to, da vpricho njih in njim v nepotrebno brambo mečejo krepela v politične nasprotnike. Ali naj torej te pesmi ocenja kritik z nado, da bodo njegovo mirno besedo tudi mirno brali ali poslušali?

Najboljšo uslugo torej storimo v sedanjih razmerah — kakor je razvidno iz navedenih „Präventivmassregeln“ —, da sedaj ne izrazimo svojih „nazo-

¹⁾ „Slov. Nar.“ 1899. v šte. 80.

rov“, ne pohvalnih, ne grajalnih, in sicer v uslugo 1. gu. pesniku, da mu ne bo treba milovati pesmic, saj „honorar“ je menda itak že „pobral“ in sedaj „zlega že druge pesmice“, in 2. v uslugo slovenskemu narodu, da obvarujemo vse njegove „banavze“ — krčev borniranosti.

Kadar bodo ti „krči“ ponehali pri onih, ki sedaj prežé na „tigre“, tedaj bomo pisali stvarno oceno. A kdaj bo to, tega ne vemo. Za sedaj objavljamo kratko oceno iz srbskega lista „Nove Iskre“, podpisano z imenom „Rajko Perušek“. Glasi se: „Evo opet jedan predstavnik okultizma i misticizma. I ove pesme jedni u velike hvale, drugi kore radi nerazgovetnosti njihove. Ima i medju ovim pesmama nekoliko bisera, izraza dubokog osećanja i lepih slika, kako 'no ih Nemci zovu ‚Stimmungsbilder‘. Ali pretežna većina njihova treba komentara, ako hoćem, da razumem, šta pesnik misli. Ako dodam k tome, da je pesnik na mnogim mestima napuštao čak i pesničku formu, t. j. ritam i stik, onda neka uživa čitajući te pesme ko može, a ja sam ih ostavio nezadovoljan.“

Hrvaška književnost.

Antun Nemčić. *Isabrana djela*. Uredio in uvod napisao Milivoj Šrepel. Sa slikom pjesnikovom. Zagreb 1898. Naklada „Matice Hrvatske“. Tisak K. Albrechta (Jos. Wittasek). Lična knjiga obseza 464 str. ter je mnogovrstne vsebine. Zanimiv je za bravca lepi uvod, v katerem nam pisec Šrepel živo slika Nemčića kot pesnika, rodoljuba in človeka. Uprav ganljiva so Nemčićeva pisma prijatelju Bogoviću. Za uvodom so uvrščene pesmi v posameznih oddelkih, kakor *N a š e g o r e l i š č e*, *R a z n e p j e s m e T u r i c e I. — X.*, *N e v e n i n L e p i r i I — LXXVII*.

Ko bereš pesmi Nemčićeve, se ti zdi, da gledaš v njegovo dušo. Rodoljubna ljubezen, spojena z nežno ljubavjo do drage deklice, je zlita v te verze kakor zlato vino v kristalne čaše. Res, da preveva večino teh pesmij neka hladna otožnost, da daje pesnik često oduška srčnim glasom i v zdravem sarkazmu, vendar nikjer ne nahajaš v njih tiste brezupnosti, katere imajo vse preveč mladi, nesrečno zaljubljeni pesniki. V vseh pesmih se jasno zrcali lepa duša pesnikova, udana Bogu, domovini in mladenki. Kaj lepo je pesnik svoj verskonravni čut izrazil v pesmi: *B o g u*:

Utjehu sam našo viek u Tebi,
koju drugdje bezupješno tražih;
vjera u Tebe srce mi ublaži,
bez koje već ni kucalo ne bí;
Ti si, ti si — brez kojeg pomoći
sjale ne bi zvezde naše noći.

Najlepša njegova domovinska pesem je: „Zadnja pjesma domovini“, za njo balada: „Grob kaludjera“, a čustev polna je pesem „Moje proljeće“, jedna najlepših elegij hrvaških.

Nedosežno krasni so pač Nemčićevi „Lepiri“ sorodni Vrazovim „Djulabijam“, katerih sicer ne dosežajo v nežnosti, a jih prekašajo v spretni in vzneseni dikciji. Ž njimi se je Nemčić ovekovečil v Hrvatih. Kako krepke pointe je pesnik položil v te kratke vrstice!

Hiroglifi krvcom
na listke pisani, . . .

ali:

Ajte djeco srca
sad na živi plamen. . . .

Kako lepo je zapel pesnik v prvi pesmi:

Razne tavnne slike
prošlih jur vremena
doñosi nam često
blaga uspomena.

Sad pred duhom trepti
san razblude dávne,
sada stare rane
sudbine nestavne.

Što na ovom polju
pjesnik skupi bilja,
to sad srodnim dušam
u sviet razašilja.

Razven teh pesmij ima knjiga še veselo igro: Kvas bez kruha ili tko će biti veliki sudac? Snov te igre je zajeta iz hrvaške narodnostne ustaje l. 1848. ter je uprav radi tega znamenita. — *Udes ljudski*. (Ulomak nedovršena romana) ima živahen razplet; škoda, da ni dovršen. Skoraj dve tretjini knjige obsezajo *Putositnice*, v katerih sicer kratkočasno, vendar semtertje tudi modrujoče opisuje svoja potovanja. Nemčić ni dolgočasen potopisec; bistro opazuje in resno presojujoče znanstvo in umetnost podaja v teh *Putositnicah* mnogo lepega in poučnega branja.

P.